

ingenfinde maa tages høiere eller mere til Indfæstning end 3 Rdl., skriver tre Rigsbaler af hver Tønde Hartkorn det fæstelebigे Sted staaer eller er ansat for." Det er disse Bestemmelser, som indeholdes i Testamentet om dette Gods, og det er heldigviis saa bestemt affattet, at det ikke har givet Anledning til nogen Misforstaaelse, hvorved de Godssets Bønder tiltænkte Fordele ere blevne formindskede. Nu opstaaer der imidlertid afskillige vanskelige Spørgsmaal. I den Deel af Testamentet, som jeg oplæste, kaldes dette Godssets Bønder deels Arvefæstere og deels Fæstere; disse Benævnelser bruges iflæg, og det forholdes sig forsaavidt ogsaa ganske rigtigt, at man kan benævne dem baade paa den ene og den anden Maade, eftersom den nærmeste Arving erklæres for at have Krav paa at faae Fæste paa Gaarden og saaledes bliver en Art Arvefæster, medens Bestemmelsen imidlertid udelukker Retten til at sælge og pantsætte; men undertiden hænder det sig i Livet, at Arvefæstet og Retten til at overtage Gaarden som Fæster ikke falder sammen, at der bliver en Forskjel derimellem. Naar nemlig en Mand dør, saa har hans nærmeste Arving Krav paa at faae Gaarden; men naar nu denne Arving er et spædt Barn, saa kan det ikke faae Fæste paa Gaarden, og derved kommer Arvefæstet ikke til umiddelbar Anvendelse i dette Tilfælde. Dette har givet Anledning, troer jeg, til flere Processer; navnlig veed jeg, at der i den Anledning har været en Sag for Højesteret, idet nemlig Fæstere døde og efterlod sig Enke og et spædt Barn; Enken giftede sig igjen, og hendes Mand fik Fæste paa Gaarden; men da hendes Barn af første Egteskab blev myndigt, ansagde han Sag mod Moderen — der var igrøvt efter min Opfattelse særlige Grunde, der kunde berettigede til dette Søgmaal — og Højesteret kom da til det Resultat, at Stiftsøvrigheden havde været fuldkommen berettiget til at udstede Fæstebrev til den daværende Fæster, idet Højesteretsdommen dog samtidig hermed forbeholdt Sønnens mulige Arveret, dog saaledes, at han ikke fik nogen Forret ligeoverfor Andre. Der kan jo nemlig, naar den Gaard, hvorefter der er Tale, bliver fæstelebig, opstaae det Spørgsmaal, om Barnet af det tid-

ligere Egteskab eller de Børn, der ere komne til Verden, efterat den afdøde Fæsters Enke havde indgaaet nyt Egteskab, skulde være nærmest berettigede til Gaarden. Heraf vil man altsaa see, hvor indviklet Spørgsmaalet er. Jeg har ikke kunnet finde de Ord i Testamentet, som den ærede Rigsdagsmand nævnte, nemlig hvorledes der skulde forholdes, naar en Fæstefamilie uddøde; det er muligt, de findes deri, men selv om de ikke findes i Testamentet, som nu er overleveret det ærede Medlem, er det sikkert, at det, han udtalte, ialtsald kan ligge i de Udtryk, at det skal komme Godssets Bønder tilgode til de sildigste Slægter; det synes egentlig omtrent at komme ud paa det Samme. Nu synes det altsaa virkelig, at den Mand, der har gjort saa store Opoffelser for det Offentlige og for sit Godssets Bønder, ogsaa maatte have Krav paa, at hans Villie, efterat han er gaaet bort, paa det nøiagtigste og omhyggeligste efterkommes; men derved er det, man kommer i stor Vanskelighed med at forene disse Forstrifter i Testamentet med de Bestemmelser, der maatte komme til Anvendelse, naar man skulde sælge Gaardene. Selve Spørgsmaalet om den Erstatning, der skulde gives Eieren af dette Gods — det er jo henlagt til offentligt Brug — naar det gik over til Selveiendom, medfører slet ingen Vanskelighed, men den ligger deri, at det Offentlige jo ikke kan afhænde disse Eiendomme med en større Rettighed, end hvormed det selv eier dem. Der maatte altsaa komme til at hvile de samme Forpligtelser som nu paa Gaardene, efterat de vare gaaede over til Selveiendom; man kunde ikke ved at sælge dem krænke nogen Arveberettigets Rettigheder i denne Henseende. Nu er der vel af Behoerne gjort et Forslag, som fra det Offentliges Side i det Hele findes antageligt. Dette Forslag gaaer for det Første ud paa, at de selv ville affinde sig med de nærmest Arveberettigede, og dernæst, at de skulle svare en Sum pr. Td. Hartkorn, at denne Sum skal henlægges, og at der deraf skal gives en Art Erstatning til de Arveberettigede, med hvem man ikke maatte have affundet sig, men jeg antager ikke, at Regjeringen er bemyndiget til at træffe en saadan Bestemmelse, hvorved man, istedetfor en Arveret, sætter Afgang til at faae Renten af en Kapital. Det vilde efter